

Narodna Straža

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
SIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 3.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI DO
KONCA GODINE Kr. 60. — ZA INOZEMPTVO
Kr. 100. — OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 2.

Sibenik, 30. srpnja 1921.

God. I.

IZMJENA NOVCA.

Pošto je u toku izmjena novca kod nas, prvo nego o stvari nešto progovorimo, donosimo odgovor Ministra financija na upit zastupnika dra Ante Dulibića o izmjeni novca u I. zoni. U tom upitu zastupnik se tužio na neznatnost preduma i tražio, da se predumji unapred bar 50% prikazane svote. Odgovor nosi nadnevak 17. lipnja 1921 i glasi:

„Riješenjem Ministarskog Savjeta, kojim je određeno popisivanje i povlačenje krunskih novčanica u okupiranom dijelu Dalmacije, utvrđena je skala, po kojoj se donosiocima krunskih novčanica daje predumjam, kako bi mogli zadovoljiti svojim dnevnim potrebama do konačnog riješenja relacije, po kojoj će se zamjena izvršiti.

Priznajem, da su ti predumjovi bili maleni, ali svrha im je bila, da najviše za mjesec dana udovolje potrebama pučanstva, jer se poslije tog roka mislilo definitivno riješiti pitanje zamjene.

Međutim evakuacija okupiranih oblasti nije uslijedila u predviđenom roku, bez krivice naše. To je spriječilo, da povlačenje kruna nije moglo biti izvršeno u II. i III. zoni, a bez toga ne može se imati tačno stanje krunskih novčanica, na osnovu kojeg ima da se utvrdi način zamjene.

Ministarski Savjet uviđajući teško stanje I. evakuirane zone na svojoj sjednici od 31. maja donio je riješenje, po kojemu je raniji predumjam znatno povišen, jer je donosiocima do 10.000 Kr. dato 4000 kruna, do 100.000 Kr. 26.000 kr., do 500.000 Kr. 100.000 kr., do 1.000.000 Kr. 160.000 Kr.

Po tome široki i najsiromašniji slojevi pučanstva su dobili 40%, i time je udovoljeno barem djelomično njihovoj dnevnoj potrebi, jer se nadam, da će se kroz najkraće vrijeme evakuirati i III. zona i da će se odmah poslije toga izvršiti konačna zamjena krunskih novčanica.

Iz ovog odgovora razabire se, da se odredio predumjam u pretpostavci, da će definitivna zamjena slijediti kroz mjesec dana; da su široki i najsiromašniji slojevi pučanstva primili 40 po sto od svote donesene na zamjenu. Način pak, kojim se provela zamjena u II. zoni kod nas, dokazuje, da vlasti nijesu iskoristile iskustvo stečeno u I. zoni.

Priznajemo, da se država treba da ograđi i zaštiti pred mogućnosti, da bude pri izmjeni zaskočena od ogromne svote krunskih novčanica, koje bi se mogle naći u okupiranom području, a koje ne bi poticale iz redovitog prometa, već bi bile protuzakonito unesene u svrhu špekulacije. Nego ta mjera opreznosti ne opravdava nimalo neznatnost udijeljenih predumjova.

Krunske novčanice imale su i u času evakuacije svoju vrijednost. U prodaji i kupnji stvari, u nagradi za izvršene radnje, uopće u trgovačkom i prometnom životu 10 čistih kruna se uzimalo i računalo za 1 naš dinar, a 18-20 kr. za 1 talij. liuru. Naravno ta zadnja niska vrijednost kruna rezultat je nesređenih prilika, špekulacije, koja je svemu arbitrarno udarala vrijednost, i činjenice, da je okupatorna vlast vršila isplate za sve moguće prestacije, liferacije i t. d. najvećim dijelom u krunama. Za kruna je narod prodavao svoje proizvode, u krunama su se plaćali radnici, rekvirirani stanovi i ostalo. U početku okupacije čista je kruna imala veću vrijednost od žigosane, za duže vremena držala se na istoj visini kao i žigosana, dok je malo po malo u zadnje doba spala na vrijednost gori naznačenu.

Dakako da je špekulacija i švercovanje također krivo padu čiste kruna u vrijednosti. Ali time su se okoristili samo pojedinci. Za to masa naroda ne nosi odgovornosti, niti može da podnaša posljedice sada prigodom zamjene.

Ustanovili smo malo prije, da je u prometu kod nas u zadnji čas okupacije 10 čistih kruna vrijedilo kao 1 dinar. Predumjam nije po tome morao biti manji od ove zadnje i po narod najnesretnije vrijednosti kruna. Ako se dakle, kako izgleda, našlo u II. zoni 200 milijuna kruna, predumjam imao je iznositi 20 milijuna dinara ili 80 milijuna jugoslavenskih kruna. Naprotiv nije se svega predumjilo već oko 5 milijuna dinara ili 20 milijuna kruna, tako da je oduzeto prometnom životu ove zone najedamput ništa manje nego 60 milijuna jugoslavenskih kruna. To je za naše prilike ogroman iznos, bez kojega se moralo dogoditi ono, što se dogodilo: da je svaka trgovina prestala i ekonomski život zamro, tako da naš grad naliči jednoj pustoši, naš inače veseli i živahan Sibenik kao da je sasvim zamro. Tako je u samom gradu, a po selima je slika još tužnija. Narod nema novca: nema ga kod prijatelja, koji bi mu ga pozajmio, nema ga ni kod novčanih zavoda. Već danas velika masa malog naroda nema čime da kruh nabavi.

Tomu se mora doskočiti, jer su posljedice nedogledne. Jedan prometni grad ne može da stoji duže u ovom umjetnom mrtvulu. Od toga nitko nema koristi, najmanje sama država. Sibenik je za ovo doba okupacije strašno nazadovao i stradao. Daljno nazadovanje i stradanje znači propast.

G. ministar Financija u svom odgovoru veli, da je u I. zoni najširim slojevima naroda dat predumjam od 40%,

To je baš onoliko, koliko odgovara zadnjoj nevoljnoj cijeni kruna. Cijenimo, da je pravedno i temeljito traženje, da se za sada predumji 50%. To se može da učini tim lakše, kad je napokon ustanovljeno, da ovdje nema onih milijarada, kojih se bojala vlada, pa nema nikakvog razloga, da se dalje oduzima našem gospodarskom i prometnom životu mogućnost da diše i da se razvija.

Nije bilo ni pravedno ni umjesno razlikovanje ispravnih i neispravnih novčanica. Glede ovih zadnjih očekujemo, da će se pri konačnoj zamjeni i one uzaviti, jer se u našoj državi, pri uređenju novca, nije učinila ta razlika, i jer bi bile oštećene samo osobe neupućene i nepismene, dakle elementi najsiromašniji.

Istaklo se sa vladine strane, da će

se konačna zamjena obaviti tek po evakuaciji III. zone. No obzirom na neizvjesnost, koja je zadnjih dana izbila, da bi se evakuacija III. zone mogla zavlačiti, potrebno je, da se konačna zamjena za evakuisano područje odmah obavi. Ovako se ne može dalje, i nema razloga, da se ovij krajevi drže u trajnoj travici. Buduć u evakuiranom području nije bilo one ogromne količine novca, što se predviđalo, konačna zamjena bi morala uslijediti al pari, biva krunu za krunu, kao što je bila u slobodnom dijelu Jugoslavije. Druga relacija bila bi nepravedna i proizvela bi takav kaos u prometnom i ekonomskom životu, da ne bi ni vlast ni narod znali, kamo će glavom. Sve govori dakle u prilog hitnom konačnom uređenju novčanog pitanja.

Doba kulturno socijalnog rada.

Ratna oluja, koja je za 4 godine proumijala Evropom, suzbokom je uzdrimala temelje ljudskog društva. Nema grane ljudskog života, a da se na njoj ne bi opažale posljedice užasnog klanja.

Pojedinac izgubio je na ratistu ono dobro, što sobom bijaše ponio, jer je bio u kontaktu sa svakim elementom. Obiteljske veze također se rasklimalaše. Lihvar je izrabio momenat i obogatio se na račun patnika. Moralne vrednote u tom kaosu silno padoše, a sila je postala posljednje i najjače sredstvo. Individualni i klasni egoizam porasao je u najvećoj mjeri. Svršetkom rata nastadoše socijalne revolucije, koje dokinuše dotadanje društvene veze. Pod uplivom ruske revolucije porasle su u svim državama opreke klasa, koje su urodile ogorčenom borbom nižih staleža protiv viših. I za tim „idealnim“ stanjem, kakvo je danas u Rusiji, upiru oči milijuni proletara, organizovanih u čitavim partajama, i hlepe da usreće Evropu gladom i kolerom, što danas haraju Rusijom, te gone onaj nesretni narod na ekzodus u bolje krajeve.

Ne da se zanijekati, ljudsko je društvo bolovalo i to teško. Devnaest vijek znači prevlast „liberalizma“ kao nauke u socijalnom pitanju, koji je doveo ljudsko društvo do takvog stadija, te je dostajao mnogo manji kataklizma nego što je bio svjetski rat, da sve surva u prah i pepeo. Materijalizam slavio je svoje slavije; iz njega nastalo je izrabljivanje radnih sila, te nagomilavanje bogatstva s jedne strane, a suza i boli s druge. Ljudskom društvu manjkala je jedna podloga, za kojom danas možda prekasno vapiju vodeći krugovi, koji kroje sudbinu svijeta.

Hoćemo ovim da istaknemo pomanjkanje etičnih principa i to baš kršćansko čudorednih principa, koji jedini, ako su u praksu stavljeni, kadri

su da usreće pojedinca i narod. Materijalizam, koji se nada ove ispoljio tekom rata u sili jačega, zahvatio je sve grane ljudskog djelovanja. Politika, sa zloglasnim makijavelističnim principom; narodno gospodarstvo sa principom eksploatiranja radne snage čovjeka kao svake druge prirodne sile ili mašine; to je sve plod materijalističnog shvaćanja svijeta.

Rat je minuo i u svakom narodu osjeća se neka praznina i nepromotivni jaz, i da se taj popuni, stvaraju se novele i zakoni, ali rekao bih sve uzalud. Radi se na pijesku, i kuća kao da se hoće da gradi s krova, a ne s temelja. Hoćemo ovim da kažemo, u kojem pravcu ima da udesi pravi rodoljub svoj rad u narodu. Danas se hoće u prvom redu rada na kulturnom i socijalnom polju, i to na temelju Hristove nauke. Pučka stranka u našoj mladoj državi zapisala je na svoj barjak zadatak: uzgajati kulturno svoj narod u smjeru kršćanskih vječnih principa, uvjereni, da sve čudoredne i gospodarske nedaće, koje danas tiše narode, izviru iz protukršćanskog kursa, koji od dana u dan u svijetu sve većma na svim poljima pomoljuje svoju glavu. Svaki dobro misleći rodoljub pozdravit će kulturnu misiju ove mlade doista demokratske stranke, koja je u svoj program uzela u prvom redu kulturno socijalna načela, koja jedina mogu da dignu čovjeka nad dnevnu političku sitničavost i stranačku zagriženost. Taj kulturno socijalni rad, jer počiva na zdravoj kršćanskoj bazi, uvjereni smo, bio bi kadar da pročisti zagašenu atmosferu i da naše društvo svede na pravu kolotečinu. Ta već je Pučka Stranka na kulturno socijalnom polju osvijetlila svoj rad i to na najmjerodavnijem mjestu — u ustavotvornom Odboru i ustavotvornom skupštini. I ako je više modernijih socijalno-gospodarskih uredbama uneseno u Ustav, to je u prvom

redu njenom zaslugom. U tom će smislu i naše glasilo uvesti svoje kulturno socijalno djelovanje na temelju kršćanskog idealizma, i tim će najčasnije odgovoriti svojoj zadaći.

Vinska kriza u Dalmaciji.

U predašnjem članku smo istakli, da se za sada ne može ublažiti vinska kriza nego samo, ako vlada dozvoli pečenje rakije od vina uz oprost od trošarine. Osiguranje novih tržišta, sniženje tarife, uređenje uzornih konoba: sve to može da pomogne u budućnosti. Treba se već sada pobrinuti, da se nađe izlaz našem vinu u budućoj godini, jer ćemo se inače naći u čudu. Ali sada, na izmaku gospodarske godine, treba hitno providjeti, da težaci bez svoje propasti uzmožu prodati vino.

Svaki dan nevolja radi pomanjkanja prodaje vina postaje sve veća i strašnija. Težaci teško mogu da prodaju u zemlji i zdrava vina. Pokvarena vina ne nalaze uopće kupaca; ako li se pak koji kupac nađe, cijena je tako niska, da samo velika bijeda može skloniti težaka da ga "proda" mjesto da ga od muke prolije....

U ovo se doba, zbog izvanredne ljetne žege, dobar dio našeg vina pokvarilo. Ovo je žalosna činjenica, koju može svaka vlast lasno konstatirati.

Pokvareno vino od 11-12 i više stupnjeva danas se prodaje za 1-1/2 dinar litra, a i takva prodaja je rijetka. Pri takvoj prodaji težak gubi 3/4 vrijednosti vina; gubi 3/4 uloženeg troška i truda, a to znači za njega ekonomsku propast, jer se mora da zaduži za namirenje najprečih potreba života. To je veliko zlo i velika nepravda.

Ponavljamo, da u trgovini stupanj alkohola ima obično jednaku vrijednost i cijenu, bilo da se radi o vinu, bilo da se radi o rakiji ili čemu drugomu. Prama jednakom broju stupnjeva alkohola pokvareno i zdravo

Govoriti narodu o velikoj politici, a držati ga u nevijestij i nazatku, znači mlatti praznu slamu. U svijetu narodi onoliko slove, koliko kulturno teže.

vino imaju u bitnosti jednaku vrijednost.

U prometu dakako stoji drukčije, jer za piće ne vrijedi pokvareno vino, pa ga za piće malo tko i kupuje. Ipak i pokvareno vino sa 11-12 i više stupnjeva alkohola ima u sebi pravu svoju vrijednost; samo se ta vrijednost ima na drugi način iskoristiti. To nije moguće, nego ako se od toga vina pravi rakija ili spirit, te se to iskorišćivanje ne smije umjetno sprječavati. Kod nas je nažalost veliki namet pecarine ili trošarine za pečenje rakije od vina. Radi toga pečenjem rakije ne može da težak dođe do kakotako pristojne cijene svoga proizvoda. On mora da daje pokvareno vino u besćenje, jer se ni trgovci ne mogu da natječu, da ga u svrhe pečenja kupuju.

Mi ponovno upozorujemo nadležne faktore na odsudne posljedice ovog nesnosnog i nepravednog stanja stvari. U interesu je i naroda i države, da se ne izgube tako velike vrijednosti samo radi ukočenosti poreznog sustava.

Bez dvojbe veći interes ima država, ako ne propane vrijednost velike količine pokvarenog vina, koja iznaša na stotine milijuna. Od te vrijednosti država će na drugi način moći crpiti koristi. Ovakvo država ne će imati te koristi, a ne će je imati niti od pecarine, pošto se pečenje rakije ne isplaćuje, pa je nitko ne će ni peći.

Nadamo se, da će i naši vjogradarski stručnjaci, koji su se sastali na konferenciji u Bukovu (Srbija), upozoriti vladu na štetu, koju će imati narod i država, ako se odmah ne dozvoli oprost pecarine za pečenje rakije bar od pokvarenog vina. To treba urediti odmah, jer već je skrajni čas.

Potreba dačkog konvikta u Šibeniku.

Na školskom polju zadnjih godina prilično se kod nas korakulo naprijed. Osim pučkih osnovele su i nove srednje škole, tako da svaki veći grad u Dalmaciji ima po koji srednji zavod, a dobro su i pohađani jer godimice raste broj učenika. Raznim naredbama olakšala se i naobrazba ženskog pomlatka, tako da gotovo idemo u susret hiperprodukciji srednjoskolski naobrazane mladeži. Sa nijedne pak strane nije se nikad ozbiljno pobrinulo, da se podigne prevažnu instituciju za učeću mladež, a to su dački konvikti. Dok se kod svih kulturnih naroda posvećuje velike brige oko podignuća i procvata ovakvih ustanova, kod nas se daleko zaostalo.

Žalosna je činjenica, da u Dalmaciji uz obilje srednjih zavoda i svu masu učenika nema ni jednog konvikta.

U naprednoj Sloveniji ima razne vrste ovakvih zavoda, te lijepo uspijevaju, a od velike su koristi učećoj mladeži obojega spola, jer su rasališta zdravog odgoja. Nije li pak potreba ovakvih ustanova, osobito u sašaljšnjim prilikama i u Dalmaciji?

Višestrat se pokrenula akcija, da se podigne u Dalmaciji barem jedan dački konvikt, ali se nažalost nikad nije došlo do oživotvorenja. Ako su pojedinci privatnici pokušali da izvedu tako veliku namisao, nijesu ispjeli zbog raznih razloga, a osobito radi pomanjkanja novčanih sredstava i što nijesu bili poduprti od mjerodavnih faktora. Tradicionalna nehajnost

bivše monarhije za Dalmaciju pokazala se i u ovom pogledu. Nije ništa htjela učiniti radi političkih razloga. Prilike su se međutim potpunoma promijenile, pa danas valja pregnuti sve sile, svladati sve poteškoće za otvorenje dačkih konvikata.

Pretežna većina mladeži, koja pohađa srednje zavode u našim gradovima, većinom je izvana, sa sela. Koliko poteškoća ona nailazi u sadašnjoj stanbenoj krizi, da nađe sebi stan i hranu, pa uz koliki trošak! Nevoljne su uprav prilike naše mladeži, u kojima se ona školuje. Za mjeseci ne može naći obitelji, da je primi, pa se skita od nemila do nedraga, dok se namjeri na sobicu, koja ne odgovara ni u čemu najprimitivnijim zahtjevima. Mora se zadovoljiti nesretnim sobicama, gdje ih katkada više spava, bez grijeva, svjetlosti, potrebite čistoće i reda.

Mnogi učenici na ovaj način dolaze u obitelji, koje ih uzimlju samo iz špekulacije, gdje im fali dovoljne hrane i njega. Sprovadaju veći dio vremena, kad nema škole, po ulicama ili u pokvarenim društvima, bez pažnje, nadzora, obiteljske ljubavi. Ovakvi ambijent razorno djeluje na odgoj mladeži, te uništava sve dobro što škola sije a priječi, da mnogi ne postignu naukovni cilj a gube već za rana zdravlje.

Sve ovo odalečilo bi se osnivanjem konvikata. U svakom gradu, gdje je koja srednja škola, moralo bi se ustanoviti i dački konvikt. Veliki dio učenika, kojima roditelji ne stanuju u

mjestu, veoma rado bi ušao u takve zavode, gdje bi našao pristojan stan, dovoljne hrane uz jeftiniju cijenu i sve, što omogućuje i olakšava marljivo učenje.

Koliki bi utjecaj imali ovakvi zavodi na moralni i nacionalni odgoj mladeži ne da se dovoljno procijeniti.

U konviktima, dobro i moderno uređenim, našla bi naša mladež duševne i intelektualne hrane. Ovdje bi se popravio mnogokrat pogrešni obiteljski odgoj, popunjalo bi se ono, gdje škola ne može da dopre, a onemogućio bi se kobni upliv ulice na srce mladeži i utjecaj pokvarenog ambijenta.

Svi navedeni razlozi, koji zagovaraju osnivanje dačkih konvikata po Dalmaciji, vrijede specijalno i za Šibenik.

Već prvih godina opstanka srednjeg zavoda u ovom gradu osjetili su oni, koji su slali svoju djecu na školovanje u Šibenik, velike poteškoće glede obitelji, kojoj bi povjerili djecu na stan i hranu. Ove su se poteškoće sada povećale i silno otešćavaju pohađanje daka.

Domaći stanovništvo Šibenika je pretežno težačkog staleža, pa ono ne prima učenike na stan, jer nema u kući dovoljno prostora, a niti mari koga uz plaću držati i hraniti u kući. Malo je civilnih obitelji koje primaju dake. Stanbena kriza, koja je inače u u Šibeniku bila uvijek permanentna, premlještenjem mnogih činovnika i drugih službenika iz otetog nam Zadra došla je do kulminacije.

Uništenjem hrvatske gimnazije u Zadru svi učenici zadarske okolice upućeni su na Šibenik, gdje će morati doći, da prosljede svoje nauke. Već minute školske godine ovaj mač daka izvana teškom je mukom našlo u Šibeniku obitelj, da ih primi, a neki su ostali da privatno uče kod kuće, jer nijesu imali, gdje da se smjeste. Što će biti naredne školske godine, kad će se broj učenika realne gimnazije bez sumnje potrostručiti?

Velika je i neodgodiva potreba, da se odmah pobrine za otvor jednog dačkog konvikta u Šibeniku.

U prvom redu je pozvana Vlada, jer njoj mora da je na srcu napredak mladeži. Ona se mora brigati u svakom pravcu za zdravi fizički, moralni i nacionalni odgoj omladine.

Nek preuzme inicijativu naša Općina i naći će, bez sumnje, potpore kod svih dobromislećih i ljubitelja mladeži i škole. Ne smije se dalje čekati, jer je apsolutna potreba dačkog konvikta u Šibeniku.

Talijani, da izrode našu djecu osnovali su natrag godina novcem iredentističke propagande konvikt "Tomaseo" u Zadru, te je još i danas na našu sramotu jedini konvikt za srednjoskolce u Dalmaciji. Koliko je naše djece ovaj zavod iznarodio! Za vrijeme okupacije mi u Šibeniku vidjeli smo ovakvu mladež između najfanatičnijih propagandista i "ardita".

Ne govori li dosta i ovaj primjer u prilog neodgodive potrebe osnivanja dačkog konvikta u Šibeniku?

Iz stranog svijeta.

Nova talijanska vlada. Iza novih izbora došao je na vladu u Italiji Bonomijev kabinet, za koji se činilo, da će prema našoj državi zauzeti odlučne stanovite, osobito u pitanju Rijeke i Baroša, nego Giolitti, To se dalo zaključivati iz toga, što je promijenjen komesar u Zadru i konsul u Splitu i Šibeniku. Međutim u svom nastupnom govoru u parlamentu Bonomi je zauzeo skoro isto stanovište prve vlade,

te je izgledalo, da će i njega srušiti nacionalisti. Kako zadnje vijesti javljaju do toga nije došlo, jer je Bonomiju odglasano povjerenje sa dvije trećine većine.

Nevolja i glad u Rusiji. Izgleda, da su posljedice komunističkog režima u Rusiji u zadnje vrijeme postigle svoj vrhunac. Stiču upravo nevjerojatne vijesti o gladu i kužnim bolestima u Rusiji. Na milijune duša bježi put Sibira, da izbjegne strašnim prilikama, koje su zavladae u srednjoj Rusiji.

Rat između Grčke i Turske. Rat se između Grka i Turaka približava kraju. Ratna sreća, koja je isprva naginjala Turcima, u zadnje vrijeme posvema se priklonila Grcima, i Turci izmiču na svim linijama. Radi toga po cijeloj Grčkoj vlada neopisivo slavlje i položaj kralja, koji se zbog grčkih poraza bio počeo drmati, danas je čvršći nego ikad prije.

Račun s Mađarskom. 10. kolovoza ima Mađarska predati po mirovnom ugovoru zapadne svoje zupanije Austriji. Saveznicima pak u svrhuradne odštete ima platiti 35 milijuna franaka i polovicu čitave svoje stoke predati Italiji, Rumunjskoj, Jugoslaviji i Čehoslovačkoj, kao što i polovicu proizvodnje ugljena iz pečujskih rudnika kroz 20 godina izručiti Jugoslaviji i Italiji.

Pregovori Engleske i Irske. Irska, ta vječna mučenica, bliža se svojoj samostalnosti, kako je i pravoposlje toliko krvi i silnih napora i žrtava. Iz Londona naime javljaju, da se pregovori između Engleske i Irske privodaju definitivnom završetku. Prijepodaju Irske imalo bi po formi uslijediti tako, da bi Irska bila spastavni dio britske kraljevine poput Kanade, južne Afrike, Nove Zelandije ili Australije. Ulster zadržaje svoj parlament, a 26 irskih distrikata dobiva svoj parlament. Ustrojava se još novo tijelo: Visoka komora, u kojoj bi bila zastupana sjeverna i južna Irska.

Pouzdan sastanak Pučke Stranke.

U nedjelju 24. ov. mj. održan je pouzdani sastanak Pučke Stranke, koji je sazvaog g. zastupnik dr. Dulibić.

I ako je bio pozvan ograničeni broj pristaa iz svih predjela grada, već prije 11 sati bila je dupkom puna dvorana "Hrvatske čitaonice", većinom težaka.

Gosp. dr. Dulibić u svom govoru prikazao je politički položaj u domovini, rad poslanika Pučke Stranke i načela koja naša stranka zastupa u javnom radu, osobito gospodarsko-socijalni dio programa osobitim obzirom na naš grad. Osvrnuo se na rad drugih stranaka i prikazao potrebu, da se i u našem Šibeniku osnuje organizacija Pučke stranke, koja će valjano kao dio velike stranke zastupati i promicati interese našega kraja.

Ovo su prisutni primili sa odobravanjem na znanje. Odmah se prešlo na popisivanje članova u klub i biranje Upravnog odbora. Jednodušno je izabran za predsjednika kluba g. Vl. Kulić, za tajnika g. A. Živković, a za odbornike gg. Zenić Stipe, Bujas Niko, Krsto Ninić, Zjačić Vico i Joso Zorić.

G. Kulić se zahvalio na povjerenju u ime svoje i ostalih odbornika i razvio program rada i djelovanja kluba. Istakao je važnost i korist organizacije. Na koncu je spomenuo, kako naša stranka nije stranka velike gospode, već pučka, u kojoj može biti kako dobar i pošten težak, tako i pošten radnik i gospodar, kojih se interesi u njoj mogu vrlo lako da dovedu u sklad.

Još je jedamput govorio g. dr. Dulibić. Zahvalio se svim prisutnima na ljubavi, koju su iskazali ideji Pučke Stranke, kada su se potrudili na s a stanak. Istakao je, da svaki, komu leži na srcu dobro našeg naroda, mora nastojati, da radi oko proširenja naše Pučke Stranke i njenih načela, koja izlaze iz duše našeg naroda.

Prisutni su burnim odobravanjem popratili zaključnu riječ g. dr. Dulibića i priridili mu ovacije, nakon čega su se mirno razišli.

Rad poslanika Pučke Stranke. Za naše prognane pomorce.

Na upit zastupnika dra Ante Dulibića, glede zaštite i pomoći našim pomorcima, prognanim od Talijana u Trstu, Ministar za Socijalnu Politiku 26. lipnja odredio je i odgovorio sljedeće:

„Čim je početkom maja o. g. dobio Ministarstvo Socijalne Politike izvještaj o otpustu naših pomoraca od parobrodarskih društava u Trstu, stavilo je Ministarstvo Socijalne Politike odmah našoj delegaciji u Trstu preko tamošnje Jadranske Banke na raspoloženje kredit od 50.000 Lira u svrhu otpreme ovih pomoraca njihovim kućama.

O tražbinama ovih pomoraca u pogledu otpusnica napominjem, da su se u tom pogledu već sami javili našem diplomatskom predstavništvu u Trstu, te je stvar naše spoljne službe istražiti ove zahtjeve diplomatskim putem.

Da se pomenućim pomorcima i njihovim obiteljima pomogne i nađe zarade napominjem, da postoje u Bakru i Splitu Berze rada, koje se bave posredovanjem rada za pomorce.“

Književno društvo sv. Jeronima.

Ovo naše pučko prosvjetno društvo, koje je kroz više od pol vijeka jedino obavljalo veliku prosvjetnu misiju u našem narodu, ovom je godinom stupilo u novi pomlađeni život.

Nova uprava hoće da udesi rad društva prema savremenim potrebama, te u tu svrhu namjerava izvesti potrebite promjene u izdavanju i obliku društvenih izdanja. Osobito će veliku pažnju posvetiti poznatom i obljubljenom kalendaru „Danici“, koja se već za g. 1922. uređuje, na što se upozoruju prijatelji „Danice“ i društva sv. Jeronima.

Kako još ima na skladištu društvenih knjiga iz zadnjih godina, koje u naše krajeve nijesu mogle doći radi talijanske okupacije, povjereništvo književnog društva sv. Jeronima za Šibenik i okolicu šalje članovima i prijateljima sljedeće obavijesti:

1. Članovi mogu dobiti sve knjige 1918, 1919 i 1920.

2. Za god. 1918 su tri knjige; za g. 1919, 1920, i 1921. je samo Danica. Za Danicu god. 1921. nadoplacuju članovi utemeljitelji K 8.

3. Članarina je 20 kr., ali su članovi dužni nadoplacivati toliku razliku, koju društvo ne može smoci iz redovnih dohodaka.

4. Članovi plaćaju poštanski, otpremni i prevozni trošak.

5. Članovi, koji hoće da plate spomenuto pod br. 2, 3 i 4 neka se čim prije, najdalje do 20 kolovoza, prijave u Samostan sv. Dominika u Šibeniku Povjereništvo, koje će samo za njih naručiti knjige pod br. 1. 2.

6. Umoljavaju se obitelji i znanici članova, koji su umrli ili se drugamo preselili, da to do 20. kolovoza prijave Povjereništvo.

7. Umoljavaju se članovi da ostanu vjerni ovom korisnom društvu i da pribave novih članova.

Povjereništvo „Hrv. knj. društva sv. Jeronima“ u Samostanu sv. Dominika.

Stavljamo na srce i toplo preporučujemo prijateljima, da se zauzmu za društvo sv. Jeronima i njegovo proširenje.

Političke vijesti.

Zaruke Regenta Aleksandra. Ministarstvo vanjskih posala potvrđuje vijest, da su obavljene zaruke između Nj. V. prijestolonasljednika regenta Aleksandra i knjezinje Sofije od Vendoma. Ona je kćerka vojvode Filipa Emanuela od Vendômea i Alençona, koji potječe od kraljevske kuće Bourbon-Orléans. Zaručnica našega Regenta je dakle iz loze starih francuskih kraljeva. Rodila se u Neuillyju kod Pariza 19. listopada 1898. Kako novine javljaju, skoro bi imalo slijediti i samo vjenčanje, za koje su već počele velike pripreme.

Iza atentata. Nasilna smrt ministra Draškovića silno je uzбудila sve političke krugove. Ministarski je savjet u više sjednica vijećao o mjerama, koje se imaju poduzeti proti komunističkom teroru. 26. ov. mj. sastao se zakonodavni odbor, a za danas 30. ov. mj. sazvana je zakonodavna skupština, da odobri te mjere. Radi se o likvidaciji komunističke stranke i uništenju mandata njihovih poslanika.

Za Rijeku i Baroš Skadar. Talijanski poslanik u Beogradu povratio se iz Rima sa predlozima glede riječke luke i Luke Baroš, po kojima bi se imao stvoriti konsorcij između Italije, Rijeke i Jugoslavije, da upravlja ovim lukama ili da Jugoslavija napusti posvema Rijeku i Baroš, a dobije u zamjenu Skadar.

Reakcija protiv komuniste. Sve umjerenije socijalističke stranke sastaju se ovih dana u Beogradu i hoće da osnuju jednu veliku i jedinstvenu socijalističku stranku. Neki su se poslanici komunistički mimo uprave svoje stranke zahvalili na mandatima, jer da ne mogu nositi odgovornosti za teror, kojim su počeli neki komuniste. Jednako dnevno ima na stotine izjava pojedinaca, koji izjavljuju, da nijesu komuniste ili da nikad nijesu ni bili.

Skoro u svim većim mjestima su uapšeni kemunistički kolovođe, te se do sada računa, da će biti uapšeno nekoliko hiljada osoba.

Domaće vijesti.

Prizivno sudište premješteno je iz Zadra u Split. Počet će djelovati 15. kolovoza.

Zemaljski sud premješten iz Zadra u Šibenik. Pod njegovo nadležstvo spadaju privremeno i kotarski sudovi u Krku i Kastvu.

Ukinuta Preparandija u Zadru. 11. ov. mj. upravitelj tog našeg jedinog zavoda za narodne učitelje u Arbanasima g. Grgić morao je da preda zavod i sve, što na zavod spada, talij. delegatu nekom Marchesini-u. Od svog postanka 1865. do danas bio je uvijek ognjištem nacionalizma i imao veliku važnost i mnogo zasluga za razvrtak našeg narodnog života, osobito u početku narodnog preporoda u Dalmaciji. I za vrijeme rata, a osobito za talijanske okupacije i nastavnici i pitomci u narodnom su se pogledu izvrsno držali i uvijek bili prvi na obranu narodnih prava, koje je tudin gazio. Zato je i bio izvrgnut najbesnijim navalama sa strane naših narodnih dušmana, dok se napokon eto nijesu zadovoljili njegovim ukinućem. — Odbrojani su dani i drugom našem narodnom Zavodu u Zadru: središnjem bogoslovnom sjemeništu, koji se isto

tako uvijek isticao u narodnom pogledu i u tom smislu imao velikih zasluga, te baš zato bio tudinu trn u oku.

Naša je vruća želja, da se oba ta naša zavoda presele u koje drugo zgodno mjesto naše Dalmacije, te nam i dalje odgajaju dobre i požrtvovne radnike na narodnom i prosvjetnom polju.

Evakuacija treće zone. Prema vijestima iz Splita imala bi polovicom kolovoza početi evakuacija treće zone u Dalmaciji.

Iz Knina doznajemo, da im je priznata i da se novom školskom godinom otvara niža realna gimnazija. Dok čestitamo vrlim Kninjanima, što je ovim udovoljeno njihovoj davnoj želji, želimo im da što prije dobiju i Poljodjelsku školu, koja bi tako dobro uspjela i odgovorila potrebama onog kraja. Kako čujemo, skoro bi se imalo početi i gradnjom velike Bolnice u Kninu, koja bi bila za zadarsku okolicu (Benkovac, Obrovac, Kistanje), dio Like i Bosne, a bila najveća i najmodernija u cijeloj Dalmaciji.

Eksplozirala barutana u Polju. U noći između 23. i 24. ov. mj. eksplozirala je u Valle Longa kraj Pole uz jaku trešnju i detonaciju jedna barutana. Narod je u silnom strahu gol istrao na ulicu, a računa se, da će biti nekoliko stotina osoba što ranjenih što mrtvih.

Ubijen sinovac pjesnika dr. Đure Arnolda. Dne 24. ov. mj. za prepirke između jednog oružnika i nekih putnika, kad je oružnik stao pucati na te putnike, nevin je pogoden Vlatko Arnold, bank. činovnik. Prigodom njegovog sprovođa u Zagrebu došlo je do velikih manifestacija polkojniku te su manifestanti otpjevali „Lijepu našu“ pred uredništvima nekih novina, koje su bile zaplijenjene radi prikaza tog ubojstva.

Otkrivena spomen ploča hrvatskoga bana. Za obnavljanja župske crkve u Jastrebarskom (blizu Zagreba) nađena je u zidu spomen ploča nad grobom hrvatskoga bana grofa Petra Erdedija. Ban Petar Erdedi potječe iz znamenite hrvatske porodice grofova Erdedi, koja se osobito proslavila u borbi za hrvatsku samostalnost proti Habsburgovcima i Turcima.

Gradske vijesti.

Narodni poslanik dr. Dulibić krenuo je sinoć put Beograda na sjednicu zakonodavnog odbora.

Za veći predujam novčanica. Preksino je stigla vijest, da je ministarstvo financija u Beogradu odredilo, da se isplati daljni predujam na predane krunske novčanice. No i taj je predujam malen, te ne će donijeti nikakova olakšanja prometnom i gospodarskom životu, koji je u čitavoj drugoj zoni sasvim zamro.

Naša Kotarska Gospodarska Zadruga i Poljodjelska Zajmovna blagajna obratile su se brzojavnom predstvom istom ministarstvu, komu su predložili nevoljno stanje i veliku potrebu novca osobito za jematvu i tražile predujam od barem 50 na sto.

Novi doktor medicine. 26. tek. na bečkom sveučilištu promoviran je za doktora medicine gosp. Srećko Poturica iz Zlarina. Čestitamo.

† Neda Belotti, kćerka profesora naše realne gimnazije g. Ivana Belotti umrla je 28. ov. mj. uvečer poslije kratke, ali teške bolesti. Preminula je u cvijetu svoje mladosti: u dobi od 18 godina. Sprovoda ne će biti, jer bolest prijepćiva. Teška je to nesreća, još teži gubitak za g. profesora. Pokojnici bio milostiv Gospodin, a uciviljenoj obitelji, osobito g. profesoru naše iskreno saučestće.

VII. stota godišnjica smrti sv. Dominika. Ove se godine navršuje 700 godina od blažene smrti sv. Dominika. Sv. Otac Papa upravo je ovom prigodom list na vas katolički svijet pozivljuć da se ovaj god što bolje proslavi. I u našem gradu, u crkvi Oo. Dominikanaca proslavit će se ovaj god. 1., 2. i 3. kolovoza obaviti će se svečano trodnevje. Kroz trodnevje rano jutrom i pred večer bit će svete funkcije: jutrom pjevana sv. misa, a večerom pjevana večernja blagostovom. Trećeg dana poslije večernje bit će rasvjeta i bacanje umjetnih vajara, eventualno pred crkvom koncertirati će izmjenično glazba i Pjevački Zbor šibenske mladeži. Na sam svečev dan bit će sv. Mise od rana jutra pa sve do 11 sati. Istog dana popodne uz ostale pobožnosti drži prigodni govor Konventualac O. Polonijo, a Tebe Boga hvalimo pjeva mješoviti Pjevački zbor.

Pomanjkanje svijeća. Tuže nam se iz raznih predjela grada na potpunu i pogibeljnu večernju i noćnu tminu radi pomanjkanja svijeća na mnogo mjesta. Računa se, da će faliti oko 120 električnih žulja. Upozorujemo na to mjerodavne faktore, da na vrijeme to pitanje urede u interesu našeg građanstva.

Nesnosna vrućina je ovih zadnjih dana u našem gradu. U zatvorenim sobama je toplomer pokazivao 32°-33° C, a na suncu do 40° i više. Svi se na nju tuže: danju se ne može ništa raditi, a ni noću spavati. Svakim je danom veća, a svi znaci kažu, da će biti još i veća. Potraje li tako, bojati se je bolesti.

Uapšeni komuniste. Kao što u drugim gradovima, i u našem gradu bili su uapšeni ovi komuniste: Ivo Baljkas, Mate Milin, Simo Skočić, Ante Kalauz, Ivan Cinoti, Petar Aralica, Karlo Brajer, Josip Prohaska i Josip Zlatović. Isti su 25. t. mj. bili osuđeni na mjesec dana kaznenog zatvora radi komunističke propagande.

U današnjem broju našeg lista na četvrtoj strani nosimo oglas osiguravajuće Zadruge „Croatia“.

Zadruga je to stara vrlo solidna i svake preporuke vrijedna, cijenama vrlo umjerena, a pri štetama silno susretljiva. Preporučamo našim čitateljima ovu domaću i narodnu ustanovu.

Zadnje brzojavne i telefonske vijesti.

BEOGRAD, 29. VII. Inicijativom beogradske trgovačke komore sastat će se danas u Beogradu konferenca predstavnika privrednih krugova grada da rasprave o uzrocima pada naše valute i o mjerama, kako da se ista poboljša. Konferenci će prisustvovati i sam ministar financija dr. Kumanović.

BEOGRAD, 29. VII. Sutra poslije podne Ministarski Savjet potpisuje ukazo diplomatskim imenovanjima. Dr. Spalajković imenovan je za poslanika u Parizu, a Antonijević za poslanika u Washingtonu.

BEOGRAD, 29. VII. Dojduće nedjelje će se popuniti vlada prema prije ugovorenom razmjeru između vladinih stranaka.

SPLIT, 29. VII. Daaas sastavljen pripralni odbor za novinarski kongres, koji se ima u najkraće vrijeme sastati u Splitu. U predsjedništvo su izabrani Kisić, Banić i Tartaglia.

ZAGREB, 29. VII. Rumunjski kraljevski par jučer je prošao kroz Zagreb na putu za Francusku.

Priopćeno *

Dajem na znanje cij. općinstvu grada Šibenika, da nijesam nikada bio članom nikakve komunističke organizacije.

Vilim Prohaska.

* Za članke pod ovim naslovom uredništvo ne odgovara.

Slavenska Banka d. d. Zagreb

prije

Narodna Banka d. d.

Podružnica ŠIBENIK

Centrala ZAGREB, Ilica br. 7.

Dionička glavnica	K	200,000.000.—
Uplaćena glavnica	K	100,000.000.—
Pričuva	K	30,000.000.—

PODRUŽNICE: Beograd, Brod n/S, Dubrovnik, Osijek, Sombor, Sušak, Šabac, Vršac.

AFILIACIJE: Jugoslavenska industrijska banka, Split. — Bankhaus Milan Robert Aleksander, Wien I., Augustinerstrasse 8. — Balkan-Bank R. T., Budimpešta.

AGENCIJA: Buenos Aires (Argentina) pod protektoratom Nikole i Mihe Mihanovića brodovlasnika.

ZASTUPSTVA: Lima (Peru), La Paz, Oruro (Bolivia), Antofagasta, Valparaiso (generalni povjerenik Dr. Andro Svilokos), Punta Arenas, Santiago (Chile); Rio de Janeiro (Brazilija), Montevideo (Uruguay).

Prima uloške

na knjižice i tekući račun uz najpovoljnije uvjete.

Prima terminirane uloške

(Term-Deposits)

te ih ukamaćuje na 18 mjeseci sa 5 1/2 %

na 24 mjeseci sa 6 %

Obavlja sve bankarske poslove najkulantnije.

Glavno Zastupstvo tvornica „Sufid“

Karbida, Kalciumcianamida i ostalih

umjetnih gnojiva za državu S. H. S.

Grubišić & Comp.

ŠIBENIK (Dalmacija)

Cijene i cijene daje tvrtka na zahtjev.

Brzjavni: Cianamid

Telefon Br.

Zadružna Gospodarska Banka

D. D. Ljubljana

otvara svoju podružnicu u Šibeniku (glavna ulica u kući Br. 122) I. pod.

Prima novac na uloške i u tekućen računu uz povoljne uslove.

Daje zajmove trgovcima, obrtnicima, posjednicima, ribarima i brodarima.

Kupuje tuđi novac, čekove, zlato i vrijednote.

Prodaje proizvode svojih mnogih tvornica i svog velikog robnog zavoda.

Podružnice: Maribor, Zagreb, Karlovač, Jakovo, Sombor, Sarajevo, Split.

Šalje i prima novac na sve strane svijeta.

AMERIKA i AUSTRALIJA su u izravnoj vezi.

Putnici ne trebaju gotova novca za put, nego samo ček ili pismo naše podružnice

P. N. Svećenicima, Crkovinarstvima i Trgovcima javljam, da izrađujem iz prvog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Svaku količinu pčelinog voska i meda kupujem.

U zamjenu svijeća primam okapine.

Cijene umjerene!

Vlastnik

Odlikovane tvornice voštanik svijeća

Vladimir Kulić - Šibenik.

Podružnica „CROATIA“ osiguravajuće zadruge, SPLIT

Brzjavni: CROATIA, Split. Hrvojeva ul. 13. Telefon 208.

Osnovana g. 184. — Centrala ZAGREB — Osnovana g. 1884.

Podružnica i glavna zastupstva: Banjaluka, Beograd, Bjelovar, Čakovac, Ljubljana, Novisao, Osijek, Požega, Rijeka, Sarajevo, Split, Subotica, Vel. Bečkerek i Trst.

Poslovne grane: Požar, Provala, Nezgode, Staklo, Transport, Tuča, Život.

Povjerenicim u svim većim mjestima

U Šibeniku - Povjerenik: VLADIMIR KULIĆ.

Najuspješnije se oglašuje u „Narodnoj Straži“

HRVATSKA ZADRUŽNA TISKARA

U ŠIBENIKU

ovih je dana ponovno otvorena, te preuzimlje sve radnje spadajuće u tiskarsku struku. — Suvise je obskrbljena vlastitom knjigovežnicom.

Izradba brza i solidna - Cijene umjerene.